

Калюжний Р.А.,
д.ю.н., професор,
Шапенко Л.О.,
старший викладач,
Юридичний інститут
Національний авіаційний університет

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ПРАЦІВНИКІВ АВІАЦІЙНОГО ТРАНСПОРТУ

В умовах сучасної відбудови національної державності соціальний захист має пріоритетне значення при здійсненні соціально-економічної політики держави. З метою подолання соціальної та політичної напруженості в Україні постійно відбуваються зміни в усіх сферах суспільного життя, а особливо динамічний розвиток інституту соціального захисту населення.

Так, будучи суверенною, незалежною, демократичною, соціальною та правовою державою, яка спрямовує свою діяльність, в першу чергу, на дотримання та реалізацію прав і свобод людини, Україна гарантує право на соціальний захист, тобто право кожного громадянина на забезпечення його у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом [1].

Аналізуючи зміст ст. 46 Конституції України, можна зробити висновки, що соціальний захист включає соціальне забезпечення, яке реалізується шляхом проведення загальнообов'язкового державного соціального страхуванням за рахунок страхових внесків громадян, підприємств, установ і організацій, бюджетних та інших джерел соціального забезпечення, а також шляхом створенням мережі державних, комунальних, приватних закладів для догляду за непрацездатними [1].

Протягом життя кожна людина знаходиться перед небезпекою настання обставин, які можуть негативно вплинути на стан її здоров'я або призвести до втрати заробітку – основного джерела засобів для існування. Отже, необхідно

наголосити, що соціального захисту потребують всі особи, незалежно від сфери їх трудової діяльності. Проте враховуючи специфіку та ризиковий характер деяких видів виконуваних робіт, існує певна особливість соціального захисту окремих категорій працівників. До таких категорій належать працівники авіаційного транспорту.

З метою більш повного захисту працівників авіаційного транспорту від настання небажаних наслідків при виникненні різноманітних ризиків в процесі їхньої трудової діяльності проводиться загальнообов'язкове страхування, яке визначене Законом України «Про страхування» від 07 березня 1996 р., Постановою КМУ «Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового авіаційного страхування цивільної авіації» від 12 жовтня 2002 р. № 1535 та Повітряним кодексом України від 19 травня 2011 р.

В умовах реформування соціально-економічних процесів суттєвим кроком до істотних змін для працівників авіаційної галузі було підписання Міністерством транспорту та зв'язку України, Фондом державного майна України, Асоціацією «Аеропорти України» цивільної авіації та профспілками працівників цивільної авіації України Галузевої угоди на 2010-2012 роки, яка передбачала посилення соціального захисту працівників, підвищення ефективності роботи підприємств, реалізації на цій основі професійних, трудових і соціально-економічних гарантій найманих працівників. Угода встановила для працівників підприємств мінімальні соціальні гарантії, компенсації та пільги, врегулювала питання оплати, охорони праці, режиму роботи та відпочинку [2].

Наступною, можна сказати вже традиційною, подією, на шляху забезпечення права працівників авіаційного транспорту на соціальний захист, стало укладення 18 жовтня 2013 року нової Галузевої угоди у сфері авіаційного транспорту на 2013-2015 роки між Міністерством інфраструктури, Фондом державного майна, Федерацією роботодавців транспорту України та профспілками працівників цивільної авіації України.

Метою даної угоди є посилення соціального захисту працівників авіаційного транспорту та сприяння ефективності роботи підприємств галузі. Підписана Галузева угода стане базисом для розроблення та укладання нових колективних договорів, а також доповнення вже існуючих.

Угода містить низку домовленостей і зобов'язань органів виконавчої влади, роботодавців та профспілок у сфері соціально-трудова відносин. Профспілковим організаціям надана можливість залучатися до підготовки галузевих нормативно-правових документів, програм соціально-економічного розвитку авіапідприємств, консультацій щодо найму іноземних працівників, а також до прийняття рішень про зміну тривалості робочого дня чи тижня, режиму праці і відпочинку про питання вимушеного скорочення більше 10 % працівників на підприємствах [3].

Угодою передбачено підтримання авіаційними підприємствами роботи діючих медичних, профілактичних та оздоровчих закладів, а також забезпечення на належному рівні обов'язкового страхування працівників.

Важливе значення даної угоди полягає у встановленні мінімальних тарифних ставок працівників, розмірів доплат і надбавок до них, та рекомендацій щодо проведення доплат льотному складу за виконання нічних польотів. Також передбачено розробку проекту нормативно-правового акту щодо врегулювання мінімального розміру оплати праці льотного складу. А задля розширення спектру соціальних пільг та компенсацій буде розглянуто можливість створення недержавного пенсійного фонду та запровадження пільгового проїзду авіаційним транспортом для працівників і ветеранів галузі та членів їхніх родин [3].

Одним з головних органів виконавчої влади, діяльність якого базується на реалізації державної політики в сфері цивільної авіації є Державна авіаційна служба України, яка також здійснює ряд дій спрямованих на забезпечення виконання соціальної функції в державі шляхом активізації тісної співпраці з профспілками цивільної авіації України з метою підтримання належного рівня соціального захисту усіх працівників авіаційної галузі.

Серед соціально-організаційних інститутів, що також забезпечують реалізацію права соціального захисту працівників авіаційного транспорту, важливе місце посідають професійні спілки працівників цивільної авіації України, які покликані захищати інтереси працівників найманої праці. Їхня потужна робота основана на підтримці Міжнародної організації праці, яка є взірцем та орієнтиром для вітчизняних профспілок в плані конкретних дій щодо соціального захисту людини, гідної праці, вдосконалення оплати праці, оскільки ці категорії є вирішальними у системі соціально-економічних відносин.

Як висновок, необхідно зауважити, що Україна прямує до вирішення соціально-економічних проблем, які й досі існують в різних галузях, а особливо в авіаційній, діяльність якої може бути пов'язана з певними ризиками. Співпраця органів виконавчої влади, авіаційних підприємств та профспілок спрямована на вдосконалення шляхів та механізмів здійснення соціально-економічної політики, що передбачає реалізацію основних завдань щодо провадження принципів гідної праці та вирішення питань зайнятості працівників, соціального захисту, соціального діалогу і трудових відносин.

Список використаної літератури:

1. Конституція України: Прийнята Верховною Радою України 28.06.1996 // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №30. – Ст. 141.

2. Галузева угода на 2010 - 2012 роки між міністерством транспорту та зв'язку України, Фондом державного майна України, Асоціацією «Аеропорти України» цивільної авіації та профспілками працівників цивільної авіації України (з додатками) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.fpsu.org.ua/generalna-ugoda-galuzevi-ugodi-teritorialni-godi/galuzevi-dogovori/526-reestr-galuzevikh-mizhgaluzevikh-ugod>

3. Підприємства авіаційного транспорту забезпечуватимуть соціальний захист своїх працівників // Урядовий портал : [Електронний ресурс]. - Режим доступу:

http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=246779153&cat_id=244276429